

Голас Радзімы

№ 11 (1273) САКАВІК 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

ЗРАБІЦЬ ЧАЛАВЕКА ШЧАСЛІВЫМ

КІРІВАННЕ сучасным прадпрыемствам можна назваць работай на скрыжаванні, дзе сыходзяцца дарогі вытворчасці і быту, эканомікі і сацыялогіі, культуры і адукацыі. Тут неабходны глыбокі аналіз, патрэбен навукова абгрунтаваны стратэгічны план, у якім цесна пераплятаюцца чыста вытворчыя задачы з сацыяльнымі.

Сацыяльны план нашага прадпрыемства — гэта комплексны план жыцця калектыву на пяць год. Ён прадугледжвае павышэнне тэхнічнага ўзроўню вытворчасці, змяненне сацыяльна-кваліфікацыйнай структуры калектыву, паляпшэнне ўмоў працы і быту, умацаванне здароўя працуючых, развіццё грамадскай актыўнасці, задавальненне патрэб духоўнага і фізічнага развіцця чалавека.

— Што ў гэтым плане непасрэдна датычыць моладзі?

— Па гэтым паказчыку «заўтра» для нас ужо надыйшло. Сярэдні ўзрост працуючых на нашым камбінате 31 год, працэнт моладзі даволі высокі. Вось чаму, плануючы заўтрашні дзень калектыву, мы перш за ўсё ўлічваем інтарэсы моладзі.

Сацыялагі называюць цяперашняе пакаленне самым адукаваным. Сярэдняя адукацыя ў краіне становіцца абавязковай, і мы на камбінате ствараем маладому чалавеку ўсе ўмовы для вучобы. З васьмісот пяцідзесяці чалавек, якія не маюць закончанага сярэдняга адукацыі,

на многіх буйных прамысловых прадпрыемствах Беларусі распрацоўваюцца і ажыццяўляюцца планы сацыяльнага развіцця калектываў. Аб адным з такіх планаў і аб тым, як улічваюцца ў іх інтарэсы і запатрабаванні моладзі, расказвае ў гутарцы з карэспандэнтам Агенцтва Друку Навіны Я. БУДЗІНАСАМ дырэктар Баранавіцкага баваўнянага камбіната, дэпутат Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Георгій ЦАПАЕУ.

у 1972 годзе ў школу рабочай моладзі паступілі звыш сямісот.

У сувязі з гэтым нараджаецца новая праблема: рост адукацыйнага ўзроўню павінен суправаджацца адпаведнымі змяненнямі ўмоў працы. Чалавеку, які скончыў дзесяцігодку, некава займацца некваліфікаванай працай. Значыць, трэба панаваць скарачэнне такіх відаў работ да мінімуму. Маладому чалавеку трэба прадаставіць таксама магчымасць павысіць сваю кваліфікацыю, атрымаць другую прафесію, прадоўжыць сваю адукацыю ў тэхнікуме, інстытуце. За дзевятыя пяцігодку ў нас павысяць сваю кваліфікацыю 6 000 маладых рабочых, 600 чалавек будуць займацца ў заводных вышэйшых навучальных установах, 1 200 — у тэхнікумах.

Або вось яшчэ адзін з нашых «маладзёжных» клопатаў. У семнаццаць год дзяўчына прыходзіць на завод. Да васьмнаццаці набывае кваліфікацыю, паступае ў вячэрні тэхнікум. Праз тры гады заканчвае яго. Потым выходзіць замуж. Значыць, патрэбна будзе асобная кватэра. А хутка спатрэбяцца і яслі... І мы павінны спланаваць сваю дзейнасць так, каб задаволіць усе яе запатрабаванні.

Для іншых патрабуецца панаваць удзел у рацыяналізацыйнай рабоце, гэта значыць

прадаставіць магчымасць творчасці ў цэху, на ўчастку. А таму неабходна стварэнне спецыяльнай службы навукова-тэхнічнай інфармацыі на заводзе. Каб малады чалавек адчуў сябе тут гаспадаром, яму трэба прадаставіць магчымасць займацца грамадскай дзейнасцю...

Вось так і з'яўляюцца ў плане сацыяльнага развіцця розныя раздзелы і параграфы. Пабудова 25 тысяч квадратных метраў жылля. Да наяўных чатырох дзіцячых садоў-ясляў нз 1 200 месц узвесці яшчэ чатыры па 280 месц кожны. Пабудаваць закрыты плавальны басейн, палац культуры, стадыён, магазіны, дом бытавых паслуг... План ужо зацверджан на партыі, а камсамольцы прыйшлі з новай прапановай — ва ўрочышчы Гаць на беразе возера пабудова турбазу і палатны гарадок. І мы прынялі гэту прапанову, добра разумеючы важнасць арганізацыі адпачынку моладзі.

— Усё гэта патрабуе немалых капітальных укладанняў. За кошт якіх жа сродкаў камбінат ажыццяўляе такія планы?

— Фундамент сацыяльных пераўтварэнняў заўсёды была эканоміка. Цэлы комплекс мерапрыемстваў па ўкараненню новай тэхнікі, удасканаленню

тэхналогіі вытворчасці, механізацыі працэсаў працэсу прывёў за мінулыя пяцігодку да значнага павышэння прадукцыйнасці працы на камбінате.

У выніку толькі за чатыры гады пасля пераходу камбіната на новую сістэму планавання і эканамічнага стымулявання мы атрымалі ў фонд прадпрыемства каля дзевяці мільёнаў рублёў. На бягучую пяцігодку гэтыя фонды складуць 13 мільёнаў рублёў. Частка з іх будзе выдаткоўвацца на прэміяванне работнікаў. Астатнія сродкі пойдуча на будаўніцтва, на паляпшэнне ўмоў працы. Акрамя таго, на гэтыя ж мэты будуць выдаткоўвацца і цэнтралізаваныя адлічэнні з дзяржаўнага бюджэту.

— А што дасць прадпрыемству выкананне сацыяльнага плана?

— Новы рост прадукцыйнасці працы, вельмі значнае павелічэнне прыбытку... Але гэтыя, вядома, важныя паказчыкі для нас не самазэта. Галоўнае, што мы бачым за імі, — вялікія магчымасці задавальнення запатрабаванняў чалавека.

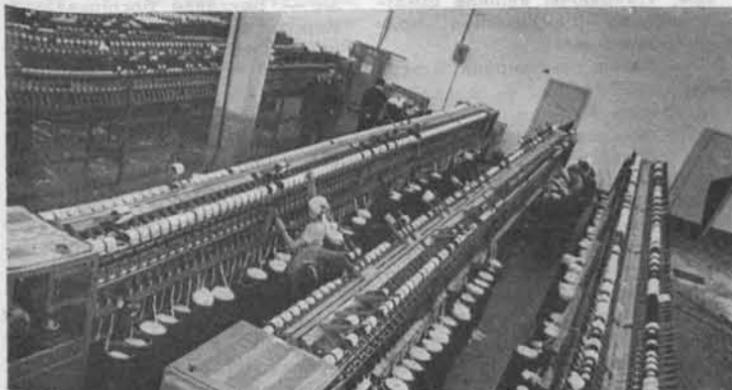
Калі вядома турэцкага пээта Назыма Хікмета спыталі аднойчы, што такое шчасце, ён адказаў словамі адной маскоўскай работніцы: «Шчасце — гэта калі з лёгкім сэрцам, з добрым

настроем ідзеш і на работу і дамоў». Наш сацыяльны план цалкам і поўнасцю накіраваны на вырашэнне гэтай задачы: зрабіць чалавека шчаслівым.

— Работа над складаннем плана была завершана паўтара года назад. Што з намечанага ўжо ўдалося зрабіць?

— Для павышэння кваліфікацыі маладых рабочых мы стварылі пяць вучэбных вытворчых класаў, адкрылі навучальныя курсы, школы перадавых метадаў працы. За кошт механізацыі і аўтаматызацыі каля пяцісот чалавек перайшлі на больш цікавую і лепш аплочваемую работу. Пабудаван добраўпарадкаваны гарадок тэкстыльшчыкаў са службай быту, гандлёвай сеткай, гразеводальніцай з навішым медыцынскім абсталяваннем. Заканчваецца будаўніцтва палаца культуры на васьмсот месц. Пры камбінате адкрыта музычная школа, будуюцца стадыён на дзевяць тысяч гледачоў, спортзала. Мы збіраем падрыхтаваць каля чатырох тысяч спартсменаў-разраднаў. Як бачыце, у рэальнасці нашых планаў сумнявацца не прыходзіцца...

— Эканоміка дзеля сацыяльных перамен — вось прынцып, які стаў асновай нашай гаспадарчай палітыкі, — сказаў у заключэнне дырэктар. — Удасканалючы і паглыбляючы гэту палітыку, мы пераканаліся, што спраўдны прагрэс грамадства немагчымы без кіравання сацыяльнымі пераменамі, а значыць, і без іх планавання. Прычым не толькі ў маштабах краіны, але і ў рамках кожнага прадпрыемства.

БАРАНОВІЦКІ баваўняны камбінат вырас у некалі глукім тыповым гарадку былой Заходняй Беларусі. Рабочы калектыв прадпрыемства — малады, з сучасным узроўнем тэхнічнай адукацыі і сучаснымі запатрабаваннямі. НА ЗДЫМКАХ: 1. Ткацкі цэх камбіната. 2. Прадзільная вытворчасць. 3. Пасля змены. 4. Прадукцыя Баранавіцкага баваўнянага — прыгожыя тканіны.

Фота Э. КАБЯКА.

НОВЫЯ АДРАСЫ БЕЛАРУСКОЙ ІНДУСТРЫІ

Мінулы год завяршыўся ўводам у дзеянне шэрагу новых буйных прамысловых і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў і цэхаў, прычым важныя для развіцця эканомікі магутнасцей на многіх прадпрыемствах. У строй увайшлі трэцяя чарга Аршанскага лёнакамбіната, пяты энергаблок Лукомскай ДРЭС магутнасцю 300 тысяч кілават, Асіповіцкі кардонна-руберойдны і Полацкі ліварны заводы, Глыбоцкі малочнакансервавы камбінат, Гродзенскі мясакамбінат, Нова-Беліцкая і Гарадоцкая птушкафабрыкі, вытворчасць нітрылу акрылавай кіслаты на Полацкім хімкамбінаце, новыя магутнасці па вытворчасці 800 тысяч тон калійных угнаенняў на камбінаце «Беларуськалій» і многае іншае.

У вялікіх аб'ёмах вялося будаўніцтва жылых дамоў і аб'ектаў культурна-бытавога прызначэння. За два гады пяцігодкі ўзведзены жыллыя дамы агульнай плошчай 5,5 мільёна квадратных метраў, што дало магчымасць палепшыць жыллёвыя ўмовы больш чым 500 тысячам працоўных. Узведзены новыя школы, бальніцы, клубы, дзіцячыя дашкольныя ўстановы.

Галоўная асаблівасць зацверджанага на трэці год пяцігодкі плана капітальнага будаўніцтва ў рэспубліцы — канцэнтраванне сіл, матэрыяльных і фінансавых рэсурсаў на пускавых будоўлях, а таксама на рэканструкцыі дзеючых прадпрыемстваў, якая дае магчымасць хутчэй нарошчваць выпуск прадукцыі.

На пускавыя і пераходныя будоўлі планам накіроўваецца 74 працэнты ўсіх асігнаванняў, а на новыя будоўлі — толькі 26 працэнтаў.

У гэтым годзе прадугледжваецца ўвесці ў дзеянне два энергаблокі агульнай магутнасцю 600 тысяч кілават на Лукомскай ДРЭС, першыя пускавыя комплексы ў Баранавіцкім філіяле Мінскага завода аўтаматычных лій, на Бабруйскім заводзе трактарных раскідальнікаў угнаенняў, Аршанскім заводзе нармалізаванага інструменту для аўтаматычных лій. Завяршыцца будаўніцтва Магілёў-

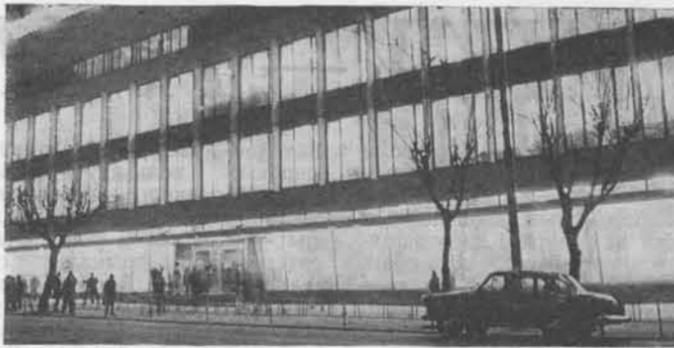
скага завода прыстасаваняў для падрыхтоўкі першаснай інфармацыі і гомельскага завода «Крышталь». Павялічацца магутнасці Мінскага завода электронных вылічальных машын, аўтамабільных і трактарнага заводаў, Беларускага шыннага і Полацкага хімічнага камбінатаў.

Хутчэйшаму павялічэнню выпуску тавараў народнага спажывання будзе садзейнічаць увод новых магутнасцей па вытворчасці 120 тысяч бытавых халадзільнікаў, 20 тысяч матацыклаў. У строй дзеючых уступіць першая чарга Магілёўскага шаўковага камбіната. Завяршыцца будаўніцтва пяці заводаў па першаснай перапрацоўцы лёну, на поўную магутнасць пачнуць працаваць Віцебскі мясакамбінат і каўбасны цэхі Брэсцкага і Гродзенскага мясакамбінатаў. Закончыцца рэканструкцыя мясакамбіната ў Крычаве і масласырзавода ў Горках. Значна павялічацца магутнасці па вытворчасці гараднінх кансерваў і іншых прадуктаў харчавання.

Вялікі аб'ём работ намячана выканаць на будоўлях, звязаных з сельскагаспадарчай вытворчасцю. Трэба будзе забяспечыць увод у дзеянне млыноў гатунковага памолу агульнай магутнасцю 270 тон перапрацоўкі збожжа ў суткі, элеватараў — на 251 тысячу тон, камбікормавых прадпрыемстваў — на 600 тон прадукцыі ў суткі. У саўгасах і іншых дзяржаўных сельскагаспадарчых арганізацыях прадугледжваецца здаць у эксплуатацыю памяшканні для буйной рагатай жывёлы і свіней на 70 тысяч меса, птушкафабрык — на 290 тысяч курэй-нясушак, сховішчаў для бульбы, гародніны і фруктаў — на 51 тысячу тон. Міністэрству меліярацыі трэба будзе ажыццявіць работы па асушэнню і арашэнню зямель на плошчы 158 тысяч гектараў.

Вялікая ўвага ў плане трэцяга года пяцігодкі адводзіцца далейшаму ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы будаўніцтва.

Н. ПАГАРЭЛАУ,
начальнік упраўлення капітальнага будаўніцтва
Дзяржплана БССР.

Агульнагандлёвая плошча новага універсальнага магазіна ў Магілёве — каля чатырох з палавінай тысяч квадратных метраў. 300 прадаўцоў-кансультантаў і касіраў абслугоўваюць у ім пакупнікоў. НА ЗДЫМКУ: новы ўнівермаг у Магілёве.

ЗАПРАШАЕ «СНЯЖЫНКА»

Гучны сігнал абвясціў, што закончыла работу першая змена. Спыніліся станкі. Прадзільшчыцы, ткачыкі, часальшчыцы, іншыя работніцы Мінскага тонкасуконнага камбіната, пераапрацаваныя, ідуць да прахадной. Крыху спышаюцца тыя, каго ля варот чакае спецыяльны аўтобус.

— Дваццаць тры, дваццаць восем, — весела лічыць шафёр. — Хто гэта нас сёння затрымлівае?

Дарога нядоўгая — паўгадзіны, і аўтобус уязджае ў густы сасновы лес. Яшчэ некалькі паваротаў, і ён спыняецца перад блакітным двухпавярховым будынкам. Гэта санаторый-прафілакторый «Сняжынка» мінскіх тонкасуконнага камбіната і завода ацяпляльнага абсталявання.

Сорок пяць рабочых і служачых завода ацяпляльнага абсталявання прыехалі сюды на паўгадзіны раней. Яны ўжо абедуюць. Кароткі адпачынак пасля абеду, і рабочыя трапляюць да медыкаў. Пачынаюць работу фізіятэрапеўтычны кабінет, інгалаторый, водалячэбніца.

Фізіятэрапеўтычны кабінет абсталяван навейшай медыцынскай апаратурай.

— Але самае каштоўнае, што мы рэкамендуем літаральна кожнаму, — гэта свежае лясное паветра, — гаворыць галоўны ўрач Аляксандр Шатэрнік. — Трэба сказаць, што рабочыя сур'ёзна ставяцца да нашых парад, дакладна выконваюць усе нашы прызначэнні, і гэта дае станоўчыя вынікі.

У санаторый звычайна ўжываюць слова «хворыя». Але не кожнага яны датычаць у поўным сэнсе гэтага слова. Хоць у першую чаргу, зразумела, сюды накіроўваюць людзей, якія ў той ці іншай ступені адчуваюць патрэбу ў прафілактычна-аздараўленчым лячэнні.

На працягу 24 дзён адпачывалі рабочыя і служачыя ў сваім прафілакторый. Пацікавіцца іх настроем, выслухаць думкі і прапановы прыезджалі сюды намеснік дырэктара тонкасуконнага камбіната Ніна Каськова і старшыня фабрычнага камітэта Галіна Шахмаметава.

— Нам вельмі прыемна, што людзі задаволены лячэннем і адпачынкам, — гаворыць Ніна Іванаўна. — Цяпер на камбінаце камплектуецца новая група рабочых. У наступную змену тут пабываюць пераважна рабочыя апаратна-прадзільнай і ткацкай вытворчасці. Шмат у гэтыя дні работы ў прафгрупоргаў і цэхавага ўрача: афармляюцца пецёўкі, санаторна-курортныя карткі...

Адпачынак і лячэнне жанчын-маці — адна з асноўных нашых праблем, — гаворыць дырэктар камбіната Ю. Варанцоў. — Не кожная маці мае магчымасць амаль на месяц пакінуць сям'ю. Пакуль што гэта мы можам арганізаваць толькі ў летнія месяцы. Плануем так, каб жанчыны-маці адпачывалі ў прафілакторый ў той час, калі іх дзеці знаходзяцца ў піянерскім лагеры.

Больш за 500 рабочых і служачых тонкасуконнага камбіната адпачылі летась у сваім прафілакторый, 85 чалавек пабывалі ў розных санаторыях краіны, 150 — у дамах адпачынку, 320 — на турысцкіх базах. Такім чынам, кожны другі рабочы камбіната адпачываў, як гаворыцца, арганізавана, а кожны трэці — атрымаў санаторнае лячэнне.

В. ПІЛЕЦКАЯ.

ПА ПРАГРАМЕ САЦЫЯЛЬНАЙ ДАПАМОГІ

У Жыткавіцкім раёне звыш 12 тысяч чалавек атрымліваюць пенсіі і іншыя віды сацыяльнай дапамогі. Размеры гэтых дзяржаўных выдаткаў штогод павялічваюцца. Толькі летась, напрыклад, аддзел сацыяльнага забеспячэння раённага Савета дэпутатаў працоўных выплаціў жыхарам раёна звыш трох мільёнаў рублёў.

Частка пенсіянераў, інвалідаў працы і ваіны карыстаюцца яшчэ і дадатковымі льготамі. Суды ўваходзяць забеспячэнне бясплатнымі пецёўкамі, бясплатнай выдача легкавых аўтамабіляў, матацыклаў, пратэзаў і іншае. За мінулы год 27 пенсіянерам выдадзены бясплатныя пецёўкі ў лепшы санаторый краіны. Больш за 60 чалавек у раёне ўжо атрымалі ад дзяржавы аўтамабілі «Запарожацкі», спецыяльныя матакаляскі і матацыклы. Многія інваліды карыстаюцца правам бясплатнага праезду ў гарадскім транспарце, льготамі пры пераездах паяздамі, аўтобусамі і самалётамі.

Яшчэ адна форма клопатаў аб пенсіянерах — шэфства над сям'ямі састарэлых і ветэранаў ваіны. Прадпрыемствы, калгасы і саўгасы раёна шэфствуюць над 80 такімі сям'ямі.

Вялікая сацыяльная дапамога аказваецца ў раёне і мнагадзетным сем'ям. Так, у 1972 годзе мнагадзетным сем'ям і адзінокім маці выплачана 130 тысяч рублёў дзяржаўнай дапамогі.

Сацыяльная праграма трэцяга года пяцігодкі прадугледжвае далейшы значны рост дзяржаўнай дапамогі жыхарам Жыткавіцкага раёна.

І. НОВІКАУ.

РАСЦЕ ВУЛЦА ДРУЖБЫ

Першы дом здадзен у эксплуатацыю па новай у Рэчыцы вуліцы — Дружбы. Гаспадарамі яго сталі 90 сем'яў шматнацыянальнага калектыву нафтавіноў, будаўнікоў, работнікаў розных устаноў горада.

Падрыхтаван да засялення і новы пяціпавярховы дом па вуліцы Савецкай. А ўсяго ў бягучым годзе справяць наваселлі звыш 500 сем'яў.

П. РАДЗЕЧКА.

догляд. Неабходныя працэдур, потым зноў адпачынак і кармленне.

А ў гэты час да работы падключаецца лінія першаснай апрацоўкі малака. Аўтаматычныя лічылнікі вымяраюць на доі, ачышчанае малака паступае ў пласцінчатыя ахаладжальнікі, а з іх — у танкі для захоўвання. У варыянце фермы на 2300 кароў у малочнай манціруецца таксама лінія пастэрызавання і расфасоўкі малака ў пакеты. Ферма мае прамаў сувязь з гандлёвай сеткай...

— А чаму праект адрасаваны менавіта ў 2000 год?

— Двухтысячны, зразумела, дата ўмоўная, — адказвае дырэктар інстытута. — Мы спадзяемся, што першыя фермы па нашых чарцяжах будуць пабудаваны ўжо ў 80—85 гадах. Але паўсюднымі прынцыпы, на якіх заснавана наша ферма, стануць некалькі пазней, калі далейшыя даследаванні і практыка адкажуць на шэраг не да канца вырашаных пытанняў.

Першая эксперыментальная ферма ўжо закладваецца ў доследнай гаспадарцы інстытута. А думка вучоных зноў накіравана ў будучыню. Прынцып секцыйнасці, які дае магчымасць плаўна павялічваць магутнасць фермы, не спыняючы асноўнага тэхналагічнага цыкла, аказваецца ледзь не са-

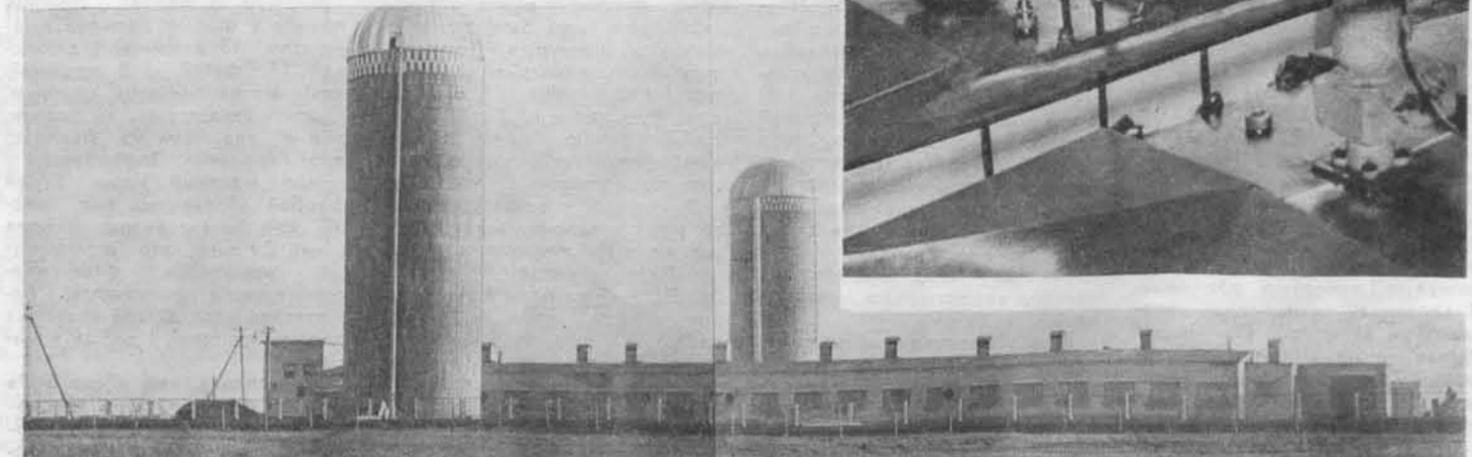
май удалай знаходкай аўтарскага калектыву. Развіваючы яго, вучоныя пачалі работу над цэлым «сямействам» шматразмерных ферм будучыні. Гэта — адкормачнікі для вытворчасці ялавічыны і свініны, фермы дарошчвання маладняку з

прадукцыйнасцю працы ў 25—30 разоў вышэйшай за існуючую. Яны ўжо ў недалёкім будучым ператворацца ў сапраўдныя канвееры харчовых бялкоў.

В. УЛАДЗІМІРАУ.

Малочна-таварны комплекс калгаса імя Жданова Жлобінскага раёна разлічан на ўтрыманне 600 кароў, ад якіх штогод намячана атрымліваць больш за 20 тысяч тон малака. НА ЗДЫМКАХ: жывёлагадоўчы комплекс калгаса імя Жданова. Камера халадзільнай залы.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

АКАДЭМІКУ — ТРЫЦАЦЬ ДВА

Упершыню я ўбачыла яго на здымку — на рэспубліканскай фотавыстаўцы. З фатаграфіі глядзеў юнак, амаль хлапчук, зняты на фоне класнай дошкі, спісанай матэматычнымі формуламі. Звычайная фатаграфія. Хіба толькі выраз твару і асабліва вочы выдавалі захопленасць натуры. Але больш за ўсё мяне здзівіў подпіс пад здымкам: «Доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар У. Платонаў». Неадпаведнасць настолькі салідных, у маім уяўленні, тытулаў і чалавека, які насіў іх, здавалася відавочнай. Але памылкі ніякай не было.

Мы сядзім з Уладзімірам Пятровічам у паўпустым кабінце Інстытута матэматыкі Акадэміі навук БССР і гаворым ужо каторую гадзіну запар. Просты твар, вялікія блакітныя вочы, светлыя валасы, чысты лоб, шпаркія рухі. Вось, абураны майм неасцярожным пытаннем, ён па-хлапечаму рэзка ўскокзе за месца. Вось весела смяецца. Або задумваецца, як лепш адказаць на, здавалася б, самае простае пытанне.

Слухаючы яго, спрабую зразумець, адкуль у яго вага хлапчука такіх здольнасці, што ўжо ў гады вучобы

ў аспірантуры з Платонавым лічыліся выдатныя вучоныя свету.

...Агрубелыя ад бясконцых работ па двары і дому мацярынскія рукі цярабяць гузік на сукенцы. Употаі змахвае яна слязу. Я разумею, што гэта мацярынскія слязы шчасця, і стараюся не заўважаць іх.

— Трое іх у мяне. Не магу пра аднаго гаварыць. Вы ўжо выбачайце...

Разляцеліся яны з роднага гнязда, хто дзесяць, хто пятнаццаць гадоў назад. Цяпер у гэтым вялікім доме пуста. Ганна Антонаўна і Пётр Сцяпанавіч жывуць сёння ў чаканні сустрэч. Але ў кожнага сына свае сям'я, работа. І ўсё-такі яны бываюць, гэтыя сямейныя ўрачы-стасці.

Тут прайшло дзяцінства траіх сыноў. Тут упершыню ўзялі яны ў рукі кнігу, рашылі першую задачу.

— Яны вельмі розныя, — расказвае маці. — Старэйшы — Леанід — мяккі, добры. Мы з бацькам вельмі здзівіліся, калі ён вырашыў стаць ваенным. Ён падышоў да арміі, калі ён вырашыў стаць армейскай службай характарам. Але прырачыць не сталі. Сярэдні —

Валодзя — настойлівы, прычпыповы, вельмі рухавы. Яшчэ ў школе вырашыў стаць матэматыкам. Малодшы — Саша — ва ўсім стараўся браць прыклад са старэйшых. Як і браты, скончыў школу з медалём, паступіў у Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт, на хімічны факультэт. Як старэйшыя, атрымаў дыплом з адзнакай і ўжо год працуе выкладчыкам хіміі ў тэхнікуме ў Пінску.

Дзеці займаліся ў той школе, дзе працавала іх маці, заслужаная настаўніца БССР. Яе сыны — яе гордасць. Цяжка ёй даваўся. Асабліва ў час вайны, калі бацька пайшоў на фронт, а яна засталася з малалеткамі на руках. Усю вайну прайшоў Пётр Сцяпанавіч, вярнуўся дамоў кавалерам трох ордэнаў і дзесятка медалёў. Дзеці спачатку больш хінуліся да маці, асабліва Валодзя. Во, калі бацька ішоў на фронт, яму было крыху больш, чым год. З гадамі клопатаў у доме прыбавілася: з'явіўся трэці сын — Саша.

Усё лепшае, што было ў гэтай сям'і, атрымаў у спадчыну Валодзя. Пачалося з 9-га класа. У хатнім заданні аказалася задача, якую Валодзя не змог рашыць з пер-

шага разу. І калі нарэшце знайшоў рашэнне, адчуў сябе шчаслівым. Гэта была, бадай, першая перамога будучага вучонага. Якое ж было яго здзіўленне, калі прыйшоўшы ў клас, пачуў, што задача... не рашаецца. «Чаму? — запярэў ён. — Я рашыў». І тут жа ўзяў крэйд, напісаў доказ. Настаўнік паглядзеў юнака на галаве. Магчыма, ўжо тады прадбачыў, што яго хударлявы, белагаловы вучань з жывымі вачыма вельмі хутка і смела ўвойдзе ў вялікую навуку і стане, на думку вядомага савецкага матэматыка і кібернетыка — акадэміка В. Глушкова, «адным з самых таленавітых малодзых матэматыкаў у нашай краіне».

Усё, што можна было знайсці па матэматыцы ў вялікай раённай бібліятэцы, было прачытана. І няхай яшчэ не ўсё было зразумела, але расло нецярплівае жаданне разабрацца ва ўсім самастойна.

Свой першы даклад аб тапалагічных групах Уладзімір Платонаў зрабіў у Ленінградзе, на Усесаюзнай канферэнцыі матэматыкаў, будучы студэнтам 5-га курса матэматычнага факультэта БДУ.

Аднакурснікі, не разумеючы, паціскалі плячыма, гавя-

рылі Платонаву: «Навошта табе займацца тым, аб чым у нас у краіне няма нават літаратуры? Ці варта перакладаць з англійскай і нямецкай моў велізарныя артыкулы, каб узяць з іх толькі самую малую інфармацыю. Дзівак ты, Валодзя!»

Новая галіна матэматыкі, якая захапіла яго («Алгебраічныя лінейныя групы»), заставалася недаследаванай, і работы Платонава былі першымі ў нашай краіне.

Навуковы кіраўнік Платонава ў БССР доктар матэматычных навук Дзмітрый Супрунёнкі, разумеў, што перад ім таленавіты юнак, і патрабаваў ад яго больш, чым ад іншых. Платонаў з удзячнасцю ўспамінае свайго настаўніка, таму што ён змог, не навіязваючы сваёй думкі, дапамагчы вучню знайсці галоўнае — уласную дарогу ў навуцы.

У 1962 годзе Платонаў публікуе першую ў Савецкім Саюзе работу па алгебраічных лінейных групах. Праз год бліскуча абараняе кандыдацкую дысертацыю на гэтую тэму. Работа не заканчваецца, а становіцца тэмай доктарскай.

Вялікай падзеяй у яго жыцці стала знаёмства з выдатным савецкім вучоным —

Беларускія нацыяналісты ў Злучаных Штатах Амерыкі наважыліся пабудавать помнік «беларускім героям». Для гэтага яны ўжо сабралі 2026 долараў.

(З нацыяналістычных газет).

2026

ДОЛАРАУ — многа гэта ці мала?

Вядома, як для чаго. Калі, як казаў той Хмара, на «кавовыя пасядушкі», то і нямае. А як на больш сур'ёзныя выдаткі? Зусім мізэрная сума. За такую дробязь не то што помнік «героям», крыж на ўласную магілу не паставіш.

А без помніка ўжо і боскі свет не мілы. Ад вызвольнай фанатэрыі ў пятках аж смільць манументальны сверб. Парэз хочацца падцягнуць рукавы, прыпадняць калашыну і, пакрактаўшы, ускрабкацца на гранітны п'едэстал. І не таму, што дур у галаве — на гэта ёсць грунтоўныя прычыны: і кашчавая з касой шваңдаецца недзе непадалёку, і канец палітыканству надыходзіць, ды і наогул — хто не хоча славы? Так што без помніка нельга аніяк.

Але мала долараў. 2026. А за іх жа прыдзецца праект загазаць, граніт і бронзу купіць, за месца заплаціць, на ўрачыстую «акадэмію» сотню-другую пакінуць. Да таго ж дэвальвацыя... Улічваючы гэткае бязвыхаднае становішча, я прапаную свой уласны, зусім бясплатны і арыгінальны праект. Няхай збярэцца «Рада БНР», хай найяснейшыя кароны разглядаць, абмяркуюць і абмазгуюць ніжэй пададзены праект, зацвердзяць яго і бяруцца за работу. А з тых аблізанных дзюб тысяч яшчэ і на выданне «беларускай гісторыі па-ангельску» застанецца.

Значыць, так... Не варта рабіць помнік у чыста класічным стылі — цяпер так не модна. І ў ультрасучасным не раю. А то які-небудзь ньюйоркскі псіхаваты мэдэрніст туды-сюды перакруціць жалезяку — ну што гэта будзе за «беларускі герой»? Лепш выбраць змешаны, класічна-мэдэрнісцкі стыль. Каб ён быў і змястоўным, і модным, і незвычайным. Каб увасобіў ідэю і сэнс жыцця «беларускіх герояў». Каб адлюстравуў іх мінулы і сучасны дзейнасць і адпавядаў сямім-такім традыцыям Беларусі. Помнік жа будзе не нямецкім ці амерыканскім, а «беларускім героям». Вось якая галоўная ідэя павінна быць.

Паглыбляючы сказанае, значна, што надзвычай важна ўлавіць асноўны змест гэтага

«гераізму» і яскрава ўвасобіць яго. Вось тут ужо прыдзецца дзейнічаць абдуманам і асцярожна.

Некаторыя прапануюць скульптуру паліцай з выцягнутай наперад рукой і разяўленым ротам, нібыта ён на ўсю глотку гаркнуў «Жыве Беларусь!» Што ж, сэнс ёсць. Але ці варта так? У Злучаных жа Штатах ніхто не ведае клічу «жыве», усе не без рацыі будучы думаць, што паліцай дзярэцца

Уладзімір БЯГУН

МАНУМЕНТАЛЬНЫ СВЕРБ

ФЕЛЬТОН

ад выкрыку «хайль». З другога боку, рабіць фігуру паліцай нават небяспечна. Чулі, што здарылася ў Чыкага? Не чулі? Там стаяў помнік паліцэйскім, якія расстралялі першамайскую дэманстрацыю рабочых і загінулі пад градам каменняў самі. Дык вось, той паліцэйскі манумент людзі білі, ламалі, калашмацілі, плявалі на яго, аж нарэшце мэр горада загадаў зняць помнік з плошчы і схаваць яго.

Калі ўсё-такі прытрымлівацца паліцэйскага варыянта, то ў тую выцягнутую руку было б натуральна ўкласці пяць — маўляў, «героі» часта карысталіся ёю на Беларусі. І гэта атрымалася б вельмі сімвалічна і змястоўна, аднак зноў-такі прыходзіцца ўлічыць адзін гістарычны прэцэдэнт. Чулі, як па загаду расійскага імператара калісці ў Вільні паставілі помнік Мураўёву-вешацелю? Няўжо не чулі? Як толькі на віленскай плошчы ўзняўся бронзавы Мураўёў-вешацель, падшыванцы-студэнты ноччу вымазалі яго воўчым тлшчам, а ранняй туды з усяго горада збегліся сабакі і, гледзячы на манумент, пачалі страшэнна скавітаць і выць. Так што наокуп пяці варта тройчы падумаць — змест зместам, а на скандал можна нарвацца. Амерыканскія сабакі таксама ведаюць, што чым пахне.

Ёсць прапанова прыляпіць на помнік шасціканечную зорку. Яна туды ўпішацца вельмі хлестка і прыдзецца да спады быць «і нашым і вашым». «Нашым», гэта значыць нацыяналістычнай беларускай эміграцыі, яна нагадае аб удзеле «герояў»

у канчатковым вырашэнні «яўрэйскага пытання» на Беларусі ў час фашысцкай акупацыі. «Вашым» — амерыканскім сіяністам, з якімі спадары-вызвольнікі завялі антысавецкі хаўрус, — яна будзе ззяць як «моген Довід» — «шчыт Давіда», сіянісцкі сімвал. Праўда, і тут не выключана магчымасць інцыдэнта: знойдзецца які-небудзь юдафоб з куклукскілаўцаў, запэкае зорку... У Амерыцы ж усялякая брыдоты

і цяпер сярод іх нямае сумленных людзей. Таму лепш за ўсё прывініць да помніка дзвюма шрубамі спражку ад дзяткі фашысцкага салдата, на якой напісана «Gott mit uns». Той чужы, фашысцкі бог быў і застаўся з «героямі». Няхай ён і на магіле не расстаяць з ім. Цяпер наокуп надпісу на манументе. Вельмі гэта складаная «квэстыя».

Імёны ўсіх «герояў», хаця іх і не вельмі шмат, можна не высякаць. А то яшчэ хто ў спіс не пападзе, або выйдзе якая блытаніна. Ды і марока з псеўданімамі. Як, напрыклад, увечыць Юрку? Стукаліч ці Віцьбіч? Або ўзяць Сяргея — Хмара ці Сіняк? Або радыёкаментатараў з мюнхенскай «Свабоды». Там што ні спадар, то некалькі мянушак. Неабходна, такім чынам, шукаць нейкі лаканізм. І ён ёсць! На помніку павінны сціпла красавацца толькі дзве літары: SS. Яны ўсеабдымныя і мнагазначныя, як масонскі знак. Прыхільнікі «Рады БНР» расшыфруюць іх, як імя свайго фюрэра: Stanislaw Stankewitsch. «Канадзкая апазіцыя» прачытае іх, як Sergiusch Sinjak. А ўсе «героі» разам успрымуць гэту сусветна вядомую абрэвіятуру ў яе першапачатковым значэнні: Staat Sicherheit, што азначае фашысцкую «службу бяспекі». Служылі «героі» гэтай службе? Служылі. Ну дык без яе і не можа быць ім вечнай памяці.

Адносна самога помніка ў першых раздзелах праекта сказана, што ён павінен быць класічна-мэдэрным, змястоўным, выразным, беларускі і г. д. Ёсць выдатная магчымасць ажыццявіць гэтыя патрабаванні так, каб атрымалася і зграбна, і танна.

Трэба ўзяць які-небудзь недарэгі матэрыял, або хай сабе і мармур ці бронзу. Зрабіць помнік у форме бярвенна дыяметра 13 дзюймаў і даўжыні 11 футаў і 8 дзюймаў. Адзін канец пакінуць круглым, а другі завастрыць, як аловак, або як тое, чым на Беларусі плот гародзюць. Пафарбаваць у колер маладой кары, белае фарбай абзначыць тыя месцы, дзе былі ссечаны ўяўныя сучкі. Да таго, што атрымаецца, прывініць фашысцка-антысемеіцкія прычыналы і намалюваць дзве вышэй названыя лацінскія літары. І забіць у магілу.

На выпадак, калі «Рада БНР» бронзу ці мармур не зацвердзіць з-за іх кошту, аўтар праекта дапаможа «героям» атрымаць натуральную асіну з Беларусі.

Хутка, хутка веснае сонца растопіць сакавікі снег.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

Мікола ХВЕДАРОВІЧ

Калі разліюцца паводкі —
Бярозы па грудзі ў вадзе,
Як белыя тыя лябёдкі
На воду сышлі кагадзе.

На ветры румяным і золкім
Іх сёстры стаяць на грудзі,
Дзівочага шчасця пярэсценкі
Раняюць яны на вадзі.

А скрозь цішыня веснавая,
І там, дзе мігціць небакрай,
Сясцёр сваіх родных гукіе
Бярозак спалоханы гай.

Голас Радзімы

ЭТОТ МНОГОЛИКИЙ ХАБАРОВСК

В конце минувшего года в Хабаровск приехал с супругой известный японский художник Томита Кадзуо. Мы с ним давно знакомы, он уже не раз бывал гостем нашего города. В дружеской беседе Кадзуо поделился своими огорчениями. Во время предыдущего своего приезда он начал писать панораму Хабаровска. Закончить картину тогда не успел, решил завершить ее сейчас.

— Но за два года ваш город настолько преобразился, что даже силуэт его стал неузнаваемым. Словом, ваши строители свели на нет мою работу, пришлось начинать все сначала, — с улыбкой заметил собеседник.

Зоркий глаз художника уловил характерные черты в облике Хабаровска последних лет. В его пейзаж органично вписались удачно спланированные высотные жилые дома современной архитектуры, здания новых клубов, школ и больниц.

Хабаровск — город новоселий. Председатель исполнительного комитета местного Совета депутатов трудящихся Павел Морозов сказал мне:

— В минувшем 1972 году ключи от новых квартир получили 6 569 семей.

— Много это или мало?

— Судите сами, — ответил Морозов. — Мы ежегодно строим столько жилья, сколько было в Хабаровске 50 лет назад. Иными словами, что ни год — новый город.

На правом холмистом берегу Амура — кварталы жилых домов, учебных заведений, клубов, а на левом — зоны отдыха, дачные дома, протоки, облюбованные рыбаками.

Отсюда, как говорится, рукой подать до тайги. Местные жители называют ее северными джунглями. И как в джунглях тропических, здесь тоже водятся хищники, в том числе и тигры. Таежные обитатели находятся под охраной государства. Лишь по специальному

разрешению местных властей знаменитый охотник Аверьян Черепанов со своими коллегами время от времени выступает с ними в схватку. Но не уничтожает их, а отлавливает для зоопарков мира.

Меня часто спрашивают о «профессии» Хабаровска. Признаться, коротко ответить на этот вопрос нелегко.

В городе свыше ста предприятий. На них строят суда и судовые дизели, собирают газовые турбины, выпускают компрессоры и автоматические линии для металлообработки заводов.

Значит, Хабаровск — город корабелов, машиностроителей и металлургов? Не совсем точно. Город превратился и в крупный узел международных морских и воздушных связей. Удаленный от моря почти на 800 километров, Хабаровск занесен во все лоции мира как крупный морской порт. Суда смешанного плавания типа «река-море» уходят отсюда, с берегов Амура, с грузами в порты Охотского моря и Тихого океана, в Японию. Кстати, с портами этой страны Хабаровск ведет прибрежную торговлю через экспортно-импортную контору «Дальинторг».

За минувшие два года Хабаровск связали прямые международные авиалинии с американским городом Анкоридж на Аляске, со столицей Японии Токио, а весной 1973 года намечено проложить воздушную трассу к японскому городу Ниигата — побратиму Хабаровска.

Хабаровск еще называют и городом студентов. Наши статистики подсчитали, что каждый третий горожанин учится. Для интенсивно развивающегося народного хозяйства Дальнего Востока и Крайнего Севера кадры специалистов готовят семь высших и пятнадцать средних специальных учебных заведений, десятки профессионально-технических училищ. В городе создана широкая

сеть научно-исследовательских институтов и лабораторий.

Хабаровск в последние годы стал центром большой культуры края. В духовной жизни горожан большое место занимают три государственных театра — драматический, музыкальной комедии, юного зрителя, филармония, три музея, 224 библиотеки.

Излюбленным местом отдыха населения, особенно в зимние вечера, когда с Амура дуют неистовые ледяные ветры, стали рабочие клубы, в которых показывают свое искусство самодеятельные художественные коллективы и солисты, демонстрируются кинфильмы.

В Хабаровске своя телестудия. Обладатели телевизоров, которые сегодня в каждой квартире, смотрят и передачи Центрального телевидения, транслирующиеся из Москвы через космический спутник связи «Молния».

Хабаровск — один из немногих городов советского Дальнего Востока, где число иностранных гостей за последние десять лет возросло почти в сорок раз.

Летом 1972 года 300 жителей японского города Хакодаты — бизнесмены, активисты профсоюзных, молодежных и других общественных организаций, побывали по туристским путевкам в Хабаровске. Они ознакомились с укладом жизни граждан дальневосточного города, условиями их труда и отдыха. Перед возвращением на родину один из туристов, Симофуса Ясуки, направил в местную газету «Тихоокеанская Звезда» письмо, в котором поделился впечатлениями о Хабаровске. «Это прекрасный город, — писал турист. — Мне, да и всем нам, понравилось, что в городе широкие улицы и площади, очень много зелени. Жители Хабаровска не знают, что такое душный запах бензина и копоть дыма, выпускаемого заводскими трубами».

Евгений БУГАЕНКО.

Хабаровский государственный институт культуры еще молод. Здесь состоялся всего один выпуск: 150 бывших студентов теперь работают в учреждениях культуры и библиотеках Забайкалья, Дальнего Востока, Камчатки. Учебное заведение готовит режиссеров для народных театров, дирижеров хоров и оркестров народных инструментов, педагогов, хореографов, библиотекарей. Сейчас в институте занимается около двух тысяч человек. НА СНИМКЕ: будущие педагоги-хореографы студенты I курса на занятиях.

Фото Е. ШУЛЕПОВА.

Село Васги на Чукотке — центральная усадьба оленеводческого совхоза «Путь к коммунизму». На огромной территории этого хозяйства пасутся более 25 тысяч оленей. В селе, где проживает 650 человек, есть больница, магазины, столовая, восьмилетняя школа-интернат, детский сад, АТС, электростанция, библиотека, дом культуры. НА СНИМКЕ: совхозный транспорт.

Фото С. БЕЛЯВОГО.

академиком Анатодем Мальцавым. У самым пачатку навуковага шляху Анатодем Іванавіч звярнуў увагу на маладога беларускага матэматыка і на працягу шэрагу год жыва цікавіўся яго дзейнасцю. Добразычлівасць і ўвага А. Мальцава каштавалі, на думку Платонава, больш, чым сотні іншых слоў захаплення. Адным з галоўных апанентаў яго доктарскай у 1966 годзе быў акадэмік А. Мальцаў. Вось водгук вучонага: «Нягледзячы на сваю маладосць, Платонаў з'яўляецца галоўным аўтарытэтам у СССР у дзвюх сучасных галінах матэматыкі: тэорыі тапалагічных груп і тэорыі алгебраічных лінейных груп».

1968 год знамянальны для Уладзіміра Пятровіча. У гэтым годзе ён стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола.

Платонаў лічыць, што вялікую ролю ў яго навуковым росце адыгрываюць сувязі з маскоўскімі матэматыкамі, асабліва з аддзелам алгебры Матэматычнага інстытута імя В. Сцяклова.

Расшырыліся яго кантакты з замежнымі вучонымі. Раней ён быў знаёмы з іх артыкуламі толькі па часопісах, цяпер жа наладзілася навуковая перапіска. Ён пачаў атрымліваць іх работы яшчэ да публікацыі. Больш работ Платонава пачало публікавацца ў міжнародных матэматычных часопісах. Іх

колькасць набліжаецца да васьмідзесяці...

Вучоны займаецца таксама вялікай грамадскай і педагогічнай дзейнасцю. Па яго ініцыятыве ў 1961 годзе была створана першая ў Беларусі школа юных матэматыкаў. Сюды запрашаюць найбольш здольных школьнікаў. Сем год Платонаў быў нязменным кіраўніком школы. Многія з тых, хто дзесяць год назад пераступіў яе парог, сталі кандыдатамі навук, выкладчыкамі вышэйшых навучальных устаноў краіны.

У яго дзесяць аспірантаў. Работа з кожным патрабуе шмат сіл і часу. Але ён шчаслівы, таму што сярод іх (так ён сам лічыць) здольныя і таленавітыя хлопцы, якія ўжо сталі яго памочнікамі. Адзін з іх, в'етнамец Нгуен Куок Тхі, нядаўна абараніў кандыдацкую.

Свет лічаў для Платонава стаў і музыкай, і песняй, і жыццём адначасова. Ён яшчэ вельмі малады, асабліва для акадэміка. Яму толькі 32. І, гаворачы словамі лаўрэата Ленінскай прэміі, члена-карэспандэнта АН СССР І. Шафарэвіча, «Уладзімір Платонаў знаходзіцца цяпер у росквіце сіл. Ад яго можна чакаць вельмі многага — як у адносінах да яго асабістай творчасці, так і ў адносінах да стварэння вялікай матэматычнай школы».

Г. СЫРАЕЖКА.

нашы госці

СНЕГ ПРАЗ 30 ГОД

Калі ў пачатку снежня на цёплую яшчэ зямлю выпаў першы снег, Марыя ледзь стрымала слёзы радасці. Яна глядзела, як мяккі, асляпляльна белы камяк растае на далоні, і рука не адчувае холаду. А ў гэты час яе дачка Вікторыя, блізка падносячы да вачэй далоні, разглядала белае дзіва, і зноў ляпіла сняжкі і гарэзліва кідала іх у сваіх новых сяброў — вясковых хлапчукоў і дзяўчынак.

Дванаццацігадовая Вікторыя першы раз разглядала сапраўдны снег. Роўна 30 гадоў не бачыла яго і Марыя Аўгусціновіч, маці Вікторыі.

Марыі было 18, калі фашысты вывезлі яе разам з іншымі нявольнікамі ў Германію. Праз тры гады вайна скончылася, але Марыя на Радзіму не вярнулася. Сваю справу зрабіла варажыя прапаганда, якая сцвярджала, нібыта з людзьмі, што ў час вайны пабывалі ў няволі, у Савецкім Саюзе размова кароткая.

Здарылася так, што і пісьмо ў Беларусь, у родныя Лашаны на Смаргоншчыне, таксама не дайшло. Тады і з'явілася думка: напэўна, няма ўжо там нікога з родных і няведма які лёс чакае яе на Радзіме. І Марыя Аўгусціновіч выехала ў Аўстралію.

Аўстралія сустрэла яе зусім негасцінна. Хутка і Марыя, і яе муж, польскі эмігрант, адчулі сябе людзьмі «другога класа». Сяк-так за восем гадоў узвільніўся дом, прыдбаўшы ў прыгарадзе ўчастак зямлі. Муж працаваў на цяжкай рабоце — пракладаў падземныя камунікацыі. Нялёгкае жыццё падарвала здароўе і яму прыйшлося доўга лячыцца. Сямейны бюджэт наўрад ці вытрымаў бы такое выпрабаванне, калі б не шчаслівы выпадак. Справа ў тым, што дзесяць працэнтаў працоўных у Аўстраліі маюць шанцы атрымаць частковую кампенсацыю за лячэнне. Мужу Марыі Аўгусціновіч пашчасціла трапіць у лік гэтых дзесяці працэнтаў.

Калі Марыя ўжо на Радзіме падзялілася гэтай радасцю са сваім бацькам, сямідзесяцісямгадовае Максім Барада ніколі не здзіўўся, нават наадварот, аднёсся да яе расказа скептычна: «Вось, ласку зрабілі. Здароўе ў чалавека адабралі, а пасля кінулі костку — лячыся. Не, у нас не так да людзей ставяцца».

— Ведаецца, — дзялілася яна сваімі ўражаннямі, — думала застану тут усё, як было раней. Ну, мо' крыху лепш. Жылі мы некалі ў хаце з глінянай падлогай. Пры Польшчы зямлі ў нас было зусім мала, ледзьве перабіваўся ад ураджаю да ўраджаю. А зараз бацька з братам жывуць у хаце, якая куды большая, чым наша ў Аўстраліі. У сям'і поўны дастатак. Дачка адсюль ехаць не хоча. Кажы, што ў дзядулі вяселей жыць. Была яна ў Войстамскай школе. Ей там падарылі пянерскі гальштук, значкі, альбомы. Потым у Смаргоні ў школе была. Кажы, якія тут усе прыветныя — і школьнікі, і настаўнікі. Зараз чытаць вучыцца.

Нібы пацвярджаючы гэтыя словы, Вікторыя бярэ буквар і з акцэнтам, але без затрымкі чытае нам цэлую старонку. Потым на польскай мове просіць маці, каб тая сказала, што ў Аўстраліі яна абавязкова навучыцца не толькі добра чытаць, але пісаць і свабодна размаўляць па-руску.

Гутарка заходзіць пра планы на будучае. Марыя Максімаўна ўздыхае:

— Якія там планы. Зараз я без работы засталася. Ехала сюды — прыйшло звольніцца. Рабочае месца не павінна пуставаць. У Аўстраліі работу знайсці цяжка. Дачку яшчэ трэба вучыць. Старэйшая ўжо скончыла каледж. Хацелася б, каб Вікторыя атрымала вышэйшую адукацыю. Гэта будзе магчыма, калі ёй прызначыць стыпендыю. Але такое здараецца не часта.

Першы снег, які выпаў пасля прыезду Марыі Аўгусціновіч, хутка растаў. Гэтак жа хутка прайшлі тры месяцы яе знаходжання на Радзіме. Але радасць ад спаткання з Беларуссю, радасць за шчаслівы лёс сваіх землякоў, доўга не растане ў душы нашай зямлячкі.

В. ГРЫШЧАНКА.

НАРОДНАЕ МАСТАЦТВА СЁННЯ, ЗАЎТРА...

Амаль у кожнай беларускай вёсцы ся-
дзяне калісьці займаліся вырабам розных
рэчаў «для сябе», неабходных для што-
дзённага жыцця. Значнага развіцця да-
сягнула ручное ўзорнае ткацтва, вы-
шыўка, пляценне карунак, кераміка.
Частка гэтых прадметаў вывозілася на
кірмаш.

«Працавалі ўсёй сям'ёй, — успамінае
старэйшая майстрыха ганчарнай цацкі
Ганна Марачова з Дуброўна, — дарослыя
і дзеці. Майстэрства перадавалася ад
бацькі сыну, ад маці дачцы, выхоўвалася
разуменне прыгажосці простых рэчаў.
Адвечнае мастацтва народа жыло, нібы
крыніца, абнаўлялася, складвалася тра-
дыцыі».

Стагоддзямі фарміраваўся ўклад жыц-

Ганна НОВИК — адна з лепшых мо-
тальскіх ткачых. Вось такія прыгожыя
кажушкі і такія дзівосныя ручнікі выраб-
ляюць у гэтым палескім сяле.

ця сялян, нараджаліся і дасягалі роскві-
ту рамёства, якімі займаліся цэлыя вёс-
кі. Многія з іх захаваліся і ў наш час.
Па-ранейшаму шыюць і расшываюць
дублёныя кажушкі ў сяле Моталь, ды-
маць ганчарныя горны ў вёсцы Гарад-
ная, славіцца бандарнымі вырабамі сяло
Рылавічы.

Аднак характар дамашніх народных
рамёстваў мяняецца. Гэта звязана з но-
вым укладам і ўмовамі жыцця. Знікла
ў сялян неабходнасць самім вырабляць
прадметы быту. Яны ў дастатковай коль-
касці выпускаюцца прамысловымі прад-
прыемствамі, прычым больш высокай
якасці і больш сучасных прыгожых фор-
маў. Разам з тым прыйшло і новае ра-
зуменне прыгажосці рэчаў. Селянін пе-
рабудоўвае сваё жыллё па «гарадскому
ўзору». Цяпер у сучасным сельскім ін-
тэр'еры, сярод сучасных рэчаў — фаб-
рычных дываноў, эмаліраванай і фарфо-
равай пасуды, халадзільнікаў, газавых
пліт, самаробных вырабы здаюцца «чу-
жымі». Творы народных майстроў стра-
цілі сваё ранейшае прызначэнне. Як у
сельскім, так і ў гарадскім доме, яны
сталі сувенірамі, дэкаратыўнымі ўпры-
гожваннямі.

Але да сувеніра прад'яўляюцца іншыя
патрабаванні. Ён павінен быць даскана-
лым, адлюстроўваць лепшыя рысы на-
роднай творчасці, духоўнае багацце,
майстэрства і культуру народа.

У сувязі з гэтым узнікае пытанне: ці
можа саматужнік-адзіночка, які працуе
дома, ствараць сапраўдныя высока-
мастацкія вырабы? Праўда, усякая твор-
часць індывідуальная, асабліва майстра
народнага мастацтва, але ці ўсё з таго,
што вырабляюць саматужнікі-адзіночкі,
можна аднесці да твораў мастацкіх ра-
мёстваў? І потым ці правамерна, што
майстар працуе адзін, выконваючы ўсе,
нават самыя цяжкія працэсы працы,
уручную? Напрыклад, размешвае гліну,
круціць ганчарны круг, сушыць ганчар-
ныя вырабы ў жылым пакоі, уручную
апрацоўвае аўчыну, шліфуе драўніну.
А дзе майстар-адзіночка можа займацца
апрацоўкай металаў? Цяжка з усім
гэтым спраўляцца ва ўласным доме.

Новы, асважваючы струмень у развіц-

цё традыцыйных відаў народнага ма-
стацтва ўносіць сваёй творчасцю моладзь,
якая больш не хоча працаваць дзедзю-
скімі метадамі.

Праца надомніка бесперспектыўная
не толькі таму, што яна малапрадукцый-
ная, а і таму, што ў адрыве ад творчага
калектыву, замкнуўшыся ў сабе, чалавек
не развіваецца творча. Ужо ў першыя
паслярэвалюцыйныя гады майстры-ра-
меснікі аб'ядноўваліся ў арцелі, і гэта
дазваляла ім механізаваць працаёмкія
працэсы, паляпшаць тэхналогію вытвор-
часці. Значна пазней, у пяцідзсятыя
гады, калі развіццю народных промыс-
лаў пачала ўдзяляцца асабліва ўвага, на
базе невялікіх аб'яднанняў былі створаны
фабрыкі мастацкіх вырабаў. Цяпер
у рэспубліцы такіх фабрык больш за
дваццаць.

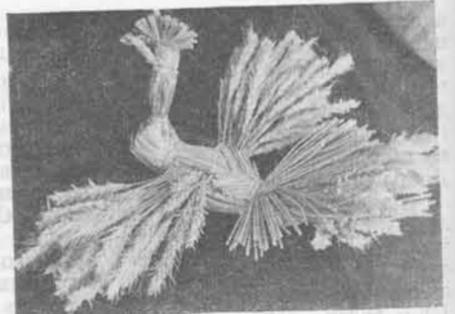
Аб новых магчымасцях народных май-
строў, якія працуюць ва ўмовах механі-
заванай вытворчасці, сведчыць твор-
часць майстроў Слуцкай, Верхнядзвін-
скай, Брэсцкай, Мазырскай, Пінскай, Івя-
нецкай, Маладзечанскай фабрык мастац-
кіх вырабаў.

Механізацыя працаёмкіх працэсаў,
дасканалае абсталяванне ўзамен сама-
тужнага на Івянецкай фабрыцы мастац-
кай керамікі дазволілі Віктару Кулікоў-
скаму, Францу Целішэўскаму, Івану Мал-
чановічу, Міхаілу Звярко стварыць ціка-
выя, сучасныя па форме ганчарныя вы-
рабы, у аснову якіх былі пакладзены
традыцыі народнай керамікі.

На фабрыках мастацкіх вырабаў у поў-
ную сілу раскрыўся талент цяпер шыро-
ка вядомых майстроў Веры Гаўрылюк,
Кацярыны Арцёменка, Еўдакіі Дзмітра-
ковай, заснавальнікаў інкрустацыі салом-
кай Веры і Міхаіла Дзегцяранка, старэй-
шага майстра пляцення з ласы Нікана
Ліцюка, ткачыні Ніны Паўлавай і многіх
іншых.

Творы майстроў фабрык мастацкіх вы-
рабаў не раз экспанаваліся на міжнарод-
ных і сусветных выстаўках у Манрэалі,
Осака, Лейпцыгу. Ахвотна купляюцца
яны Балгарыяй, Венгрыяй, ГДР, ФРГ,
ЗША, Канадай, Італіяй, Фінляндыяй, Япо-
ніяй, Польшчай і іншымі краінамі.

Акрамя фабрык мастацкіх вырабаў,
у сёлах пачынаюць стварацца вытворчыя
аб'яднанні, у якіх могуць працаваць
майстры-надомнікі. Першыя вопыты тако-
й арганізацыі працы народных умель-
цаў ёсць ужо ў сёлах Моталь і Рылаві-
чы на Піншчыне, у вёсцы Неглюбка
Веткаўскага раёна. Майстры тут могуць
працаваць сезонна, у свабодны ад паля-
ных работ час. Магчымасць стварэння
вытворчых майстэрняў прадугледжваец-

Дэкаратыўная птушка, якую спляла з
саломкі мінская школьніца Алена ЛОСЬ.

А гэта лялькі з шаўкавістага льну,
зробленыя на фабрыцы мастацкіх выра-
баў у Маладзечна.

ца новым праектаваннем сельскага бу-
даўніцтва. Бо адбываецца канцэнтрацыя
насельніцтва ў цэнтральных сядзібах гас-
падарак.

Сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні
выклікалі да жыцця новыя, больш даска-
нальныя формы арганізацыі працы народ-
ных майстроў, якія садзейнічаюць яшчэ
больш яркаму росквіту народных тален-
таў, развіццю мастацкіх промыслаў Са-
вецкай Беларусі.

Франц ВАЛАДЗЬКО,
мастацтвазнаўца, намеснік
дырэктара Рэспубліканскага дома
народнай творчасці.

ЯНЫ ПАЎТАРЫЛІ ПОДЗВІГ СУСАНІНА

У Івана Сусаніна, чыё імя стала сімвалам велічы духу
і самаахвяравання, было нямала паслядоўнікаў. У маі
1648 года, калі войскі Багдана Хмяльніцкага гналі з укра-
інскай зямлі польскіх захопнікаў, селянін Мікіта Галаган,
стаўшы правадніком аднаго з атрадаў, завёў шляхціцаў у
непраходнае балота, адкуль не было выйсця. Такі ж по-
дзвіг на маленскай зямлі здзейсніў Сямён Шалаеў, які
загінуў у ваяванні атрад з арміі Напалеона. У грозныя гады
грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў дзесяткі савец-
кіх патрыётаў паўтарылі подзвіг Сусаніна.

Пра Івана Сусаніна і іншых патрыётаў расказвае кні-
га Н. Барысава «Яны паўтарылі подзвіг», выпушчаная вы-
давецтвам «Асвета». Аўтар яе — навуковы супрацоўнік
Інстытута ваеннай гісторыі Міністэрства абароны СССР.

Першы раздзел кнігі прысвечаны нацыянальнаму герою
рускага народа, кастремскому селяніну Івану Сусаніну.
Тут жа расказваецца пра лёс яго нашчадкаў, пра гералізм
яго землякоў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Другі раздзел — «Гэта было ў час грамадзянскай вай-
ны» — аб людзях, што паўтарылі подзвіг Сусаніна ў пер-
шыя гады Існавання Савецкай дзяржавы. Імі былі народ-
ныя героі Алтая Фёдар Гуляеў, якому пастановай ВЦВК
было прысвоена другое ганаровае прозвішча — Сусанін,
сібірскае партызаны Іван Пешкаў, Мікіта Малчанаў.

У трэцім, самым вялікім раздзеле расказваецца пра
падзвіг Вялікай Айчыннай вайны. У тыя грозныя гады
мільёны савецкіх людзей узняліся на свяшчэнную вайну
супраць фашысцкіх акупантаў. Яскравыя прыклады без-
запаветнага служэння Радзіме паказалі не толькі воіны на
фронце, але і людзі, якія засталіся на часова захопленай
ворагам тэрыторыі, дзе разгарнуўся магутны партызанскі
рух. З вялікай цікавасцю чытаюцца нарысы пра І. Івано-
ва з Падмаскоўя, лесніка С. Угольнікава, пра братаў Іва-
на і Міхаіла Цуба, сям'ю Барысавых, пра юных патрыё-
таў Мішу Купрына і Колпа Малчанава.

...Атрад спецыяльнага прызначэння пад камандаваннем
Кірылы Арлоўскага быў выкінуты з самалёта ў Сінбазёр-
скіх лясах, непадалёку ад чыгуначнай станцыі Буды. Пар-
тызаны рабілі дыверсіі на шасэйных дарогах і чыгуначных
магістралях, знішчалі невялікія варожыя гарнізоны, узры-
валі нямецкія склады. Атрад пачаў папаўняцца чырвона-

Г. ПЕТРАСЯН.

рыкі Скапена, «Скулы», «Шко-
ла жонак», «Тарцюф», «Мяшча-
нін у дваранстве». У другой па-
лове XVIII стагоддзя амаль усё
творы Мальера былі перакла-
дзены на рускую мову.
Прагрэсіўныя дзеячы рускай

ДРУГАЯ РАДЗІМА МАЛЬЕРА

На працягу трох стагоддзяў
не сыходзяць са сцэны тэатраў
свету творы вялікага француз-
скага драматурга Мальера. Яго
п'есы, перакладзеныя на бела-
рускую мову, ставілі лепшыя
драматычныя тэатры рэспублі-
кі — імя Я. Купалы ў Мінску і
Я. Коласа ў Віцебску.

Сёння мы прапануем увазе
чытачоў артыкул Агенцтва
друку Навіны, прысвечаны 300-
годдзю з дня смерці слаўтага
драматурга.

культуры разгледзілі вялікага
французскага драматурга як
саюзніка ў барацьбе з мяшчан-
ствам і рэтраградствам. Герояў
Мальера на сцэнах рускіх тэат-
раў ігралі выдатныя акцёры.
Асаблівым поспехам карыста-
лася ў Расіі камедыя «Тарцюф»,
«Нязменны Тарцюф» — вынік
самага моцнага напружання
камичнага генія, — пісаў Пуш-
кін. Высокую ацэнку «Тарцю-
фу» і яго стваральніку даў Бя-
лінскі. У кнізе «Маё жыццё ў
мастацтве» Станіслаўскі пры-
свяціў Мальеру наступныя рад-

кі: «Мальер... шырока ахоплі-
вае чалавечыя страці і заганы.
Ён апісвае тое, што бачыў і ве-
дае. Але, як геній, ён ведае ўсё.
Яго Тарцюф — не проста пан
Тарцюф, а ўсе чалавечыя Тар-
цюфы, разам узятых. Ён апіс-
вае жыццё, здарэнне, прыват-
ную асобу, а атрымліваецца
агульначалавечая заганна або
страсць».

Пасля Вялікай Кастрычніц-
кай рэвалюцыі цікавасць да
Мальера яшчэ больш узрасла.
Яго п'есы ішлі не толькі на
сцэнах стацыянарных тэатраў, у
гады грамадзянскай вайны яны
выконваліся франтавымі бры-
гадамі артыстаў і чырвонаар-
мейскай самадзейнасцю.

Такая шырокая народная ці-
кавасць да творчасці француз-
скага драматурга тлумачыцца
глыбокай народнай сутнасцю
камедыі Мальера. Яны трыва-
ла ўвайшлі ў рэпертуар нацыя-
нальных тэатраў СССР і загуча-
лі не толькі на рускай, але і на
украінскай, грузінскай, турк-
менскай, кіргіскай, армянскай,
татарскай, бурацкай і многіх ін-
шых мовах. Савецкім тэатрам
пастаўлена 16 камедый Мальера
— амаль палавіна мальераўс-
кай спадчыны.

У Савецкім Саюзе Мальер—
адзін з самых папулярных за-
рубежных аўтараў. Яго творы
вытрымалі 97 выданняў, агуль-
ны тыраж іх склаў 2 мільёны
245 тысяч экзэмпляраў на 18
мовах народаў Савецкай краі-
ны. Мальеру прысвечан шэраг
цікавых даследаванняў і мана-
графій.

Мальер нібы набыў у СССР
другую Радзіму, стаўшы любі-
мым драматургам савецкага
чытача і глядача. Савецкія люд-
зі аддаюць даніну глыбокай
павагі вялікаму французскаму
драматургу і акцёру, чый велі-
зарны талент, нягледзячы на
прайшоўшыя 300 год, па-раней-
шаму служыць чалавецтву.

ПЯСНЯР РОДНАЙ ПРЫРОДЫ

НАРОДНАМУ МАСТАКУ БССР
ВІТАЛІЮ ЦВІРКО — 60 ГОД

Менавіта ў гэтым жанры поўна раскрыўся яго талент. Віталій Цвірко піша серыю лірычных замалёвак на матывах беларускай прыроды: «Цішыня», «Цёплы вечар», «Каля млына», «Сакавік» і іншыя.

У гэты ж час Цвірко стварае і абагульнены вобраз родных мясцін «Беларускі пейзаж», «Мая Радзіма» — націны з панарамна шырокім аглядам беларускіх прастораў, з паказам іх тыповых рысаў. Яны з'явіліся вынікам шматлікіх паездак па маляўнічых кутках рэспублікі.

У гэтых работах аўтар ад ітымнага любавання прыгажосцю роднай зямлі пераходзіць да эпічнага расказу аб ёй.

Значнай вяхой у творчай біяграфіі мастака як пейзажыста з'явіўся трыціх «На зямлі беларускай»... З друціха ападае лісце. На палях толькі што закончаны асенія палявыя работы, і калгасніцы вясялай чарадой вяртаюцца дамоў, іх стракатыя, яркія сукенкі асабліва маляўнічыя на фоне пакоўкай зеляніны... Шматфігурная кампазіцыя ўдала спалучаецца тут з пейзажам, лірычнасць жаночых вобразаў — з эпічнасцю паказу прыроды. Умела вырашаны дэкаратыўныя задачы, прыгожая колерная гама.

У 1957 годзе Віталій Цвірко напісаў вялікае эпічнае палатно «Паўстанне рыбакоў на возеры Нарач». Створанае на канкрэтным матэрыяле з жыцця працоўных Заходняй Беларусі, яно паказвае галоўнага героя гісторыі — народ. У прастай і натуральнай па кампазіцыі карціне добра перададзены згуртаванасць, агульнасць пачуццяў, мужнасць людзей працы.

У апошнія гады мастак шмат працуе над стварэннем пейзажаў у эпічным плане. Шляхам абагульнення, пазбаўлення другарадных дэталей ён імкнецца паказаць праз вобраз Беларусі веліч і магутнасць усёй нашай Радзімы. Такія «Ганча — зямля партызанская», «Сказ аб Палессі», «На рацэ Бяроза» і іншыя карціны.

Творы Цвірко неаднаразова экспанаваліся на ўсесаюзных, рэспубліканскіх і тэматычных выстаўках. Яму прысвоена званне народнага мастака БССР, а ў 1967 годзе за серыю пейзажаў беларускай прыроды прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР.

Л. ДРОБАЎ,
кандыдат мастацтвазнаўства.
НА ЗДЫМКУ: народны мастак БССР Віталій ЦВІРКО.

ЁСЦЬ НА ЗАВОДЗЕ ПАЭТЫ

Сярод сасновага бору яшчэ толькі ўзнімаўся першыя карпусы Мінскага аўтамабільнага, а ў гонар яго ўжо складаліся вершы. Пісалі іх тыя, хто сваімі рукамі ўзводзіў гэтыя карпусы. Пасля работы стомленыя, але поўныя гарачага натхнення спяшаліся яны ў рэдакцыю заводскай газеты, дзе чвэрць стагоддзя назад адбыліся першыя заняты літаратурнага гуртка.

Ішлі гады, і гурток ператварыўся ў літаб'яднанне. У яго складзе — слесары і ліцейшчыкі, інжынеры і тэхнікі, навучэнцы і студэнты. Трыбунай заводскіх літаратараў з першых дзён работы літаб'яднання стала газета «Аўтазаводец». За чвэрць стагоддзя на «Літаратурных старонках» шматтыражкі было апублікавана нямала вершаў, апавяданняў, нарысаў. Рэдакцыя выпусціла чатыры зборнікі — «Гудок кліча», «Заводскія зарніцы», «Кастрычнікам народжаныя», «Скрозь гады», складзеныя з твораў заводскіх літаратараў. Рыхтуецца да выдання пяты зборнік.

Часта з'яўляюцца на «Літаратурных старонках» творы ліцейшчыкаў К. Гляйхенгауса і Л. Раманава, мастака-канструктара Ф. Рэўзіна, электрамонтажніка Э. Сукалінава, інжынера-канструктара А. Хільчанкі, які прыйшоў у літаб'яднанне яшчэ студэнтам аўтамеханічнага тэхнікума.

Неяк на занятках літаб'яднання невысокі цёмнавалосы хлопец прачытаў свае, яшчэ далёка не дасканалыя вершы. Кіраўніку літаб'яднання пісьменніку М. Гарулёву яны спадабаліся. Хв. Чэрня, які стаў неўзабаве рабочым аўтазавода, пачаў рэгулярна наведваць заняты літаб'яднання. Цяпер Хв. Чэрня — прафесійны літаратар, член Саюза пісьменнікаў БССР. Дарэчы, ён рыхтуе да выпуску ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» зборнік вер-

шаў аднаго з членаў заводскага літаб'яднання Э. Каспяровіча.

Літаб'яднанне было добрай школай і для былога бібліятэкара заводскай тэхнічнай бібліятэкі Ю. Канэ, якая выступала з апавяданнямі, крытычнымі артыкуламі. Ю. Канэ таксама стала прафесійным літаратарам, прынята ў Саюз пісьменнікаў БССР. З ліку членаў заводскага літаб'яднання выйшлі таленавітыя журналісты, якія працуюць у рэспубліканскім друку, на радыё, тэлебачанні.

Адметная рыса літаб'яднання — кроўная сувязь з заводам. Менавіта ў рабочым калектыве чэрпаюць натхненне і тэмы для сваёй творчасці заводскія літаратары. Літаб'яднанне стала базай для стварэння на прадпрыемстве літаратурнага клуба «Крыніцы».

Рэгулярна, два разы ў месяц, збіраюцца на свае «літаратурныя серады» заводскія літаратары. Спасцігаць таямніцы творчага майстэрства, вучыцца працаваць са словам у розныя гады ім дапамагалі члены Саюза пісьменнікаў БССР Р. Бярозкін і В. Тарас. Ужо шмат год кіруе аб'яднаннем член Саюза пісьменнікаў БССР М. Гарулёў.

Творчаму росту заводскіх літаратараў садзейнічае і цесная сувязь з іншымі літаб'яднаннямі. Асабліва моцная дружба ў пазтаў і працаікаў Мінскага аўтазавода са старэйшым у краіне літаратурным аб'яднаннем імя М. Горкага, якое працуе пры рэдакцыі газеты «Аўтазаводец» маскоўскага аўтамабільнага завода імя І. Ліхачова. Абмен «Літаратурнымі старонкамі», творчыя сустрэчы з масквічамі ўжо сталі традыцыйнымі.

Свой 25-гадовы юбілей члены заводскага аб'яднання адзначылі вялікім літаратурна-музычным вечарам.

С. ГЕБЕЛЕВА.

Усё ж пейзажыст бярэ ў

армейцамі, што не здолелі выйсці з акружэння, мясцовымі жыхарамі.

Аднойчы гітлераўцы вырашылі працасаць лес. У час аблавы яны захапілі ў палон аднаго з партызан атрада па прозвішчу Пятрушка і загадалі яму весці іх у партызанскі атрад. Але не ў атрад завёў мужны герой фашыстаў, а на партызанскае мінае поле. Адзін за другім грывінулі а выбухі. Праз мінуту ўсё было скончана. «Падышлі партызаны. Наперадзе ў акрываўленай целагрэйцы ляжаў Пятрушка, акружаны трупамі фашысцкіх салдат. Партызаны, зняўшы шапкі, моўчкі глядзелі на твар Пятрушкі, на яго светла-блакітныя вочы, якія засталіся такімі ж, як і пры жыцці». «Адзін з атрада Арлюўскага» — так называецца нарыс, прысвечаны мужнаму беларускаму партызану.

Пра старога беларускага селяніна Іосіфа Філідовіча з вёскі Пушча Ліпчанская расказваецца ў «Партызанскай было». Гэта было ў 1942 годзе. У Пушчанскім лесе размясціўся партызанскі шпіталь, які абслугоўваў атрады, што дзейнічалі ў Дзятлаўскім, Мастоўскім, Шчучынскім і іншых раёнах.

Аднойчы снежаньскім ранкам Пушчу Ліпчанскую абудзіў роў фашысцкіх бамбардзіроўшчыкаў, якія ляцелі ў кірунку лесу, дзе знаходзіўся партызанскі шпіталь. Неўзабаве пачуліся выбухі бомб і трэск кулямётаў. Калі сцяравае пачуліся выбухі бомб і трэск кулямётаў. Калі сцяравае пачуліся выбухі бомб і трэск кулямётаў. Калі сцяравае пачуліся выбухі бомб і трэск кулямётаў.

Пра тое, як фашысты ўзялі правадніком Іосіфа Філідовіча, расказаў яго ўнук Фёдар Філідовіч, цяпер трактарыст калгаса «Дружба»:

«Мы чулі выбухі ў лесе. А потым і да нас уварваліся «госці». Да варот падышлі сотні тры салдат. Яны пачалі ступаць у брамку, выламалі яе. Хтосьці данёс гітлераўцам, што наш дзядуля ведае, дзе размешчаны партызанскі шпіталь. Яны вывалаклі дзеда з хаты, а мяне і маму пагналі да лясчанага кар'ера. Дзядуля Іосіф моўчкі глядзеў на гітлераўскага афіцэра, які шалёна крычаў:

— Ты знайт, дзе знаходзіцца партызанскі шпіталь!

Фашыст ударыў дзядулю па твары. Ён пахіснуўся, але не ўпаў, выплюнуў кроў і сказаў:

— Адпусціце нявестку і ўнука. Давяду вас да самага месца.

Дзядуля акінуў позіракам нас, хату і накіраваўся ў лес. За ім пацягнуліся фашысты. Больш я дзядулю не бачыў».

Як потым стала вядома, стары завёў фашыстаў у балота. Адзін за адным пачалі яны правальвацца ў дрыгву. Танулі коні, павозкі. Тыя, што засталіся жывымі, забілі свайго правадніка. Партызаны знайшлі яго цела вясной 1943 года ў лясным гушчары, калі растаў снег.

М. ЖЫГОЦКІ.

Хроніка культурнага жыцця

У МІНСКУ закончыліся гастролі МХАТа — аднаго са старэйшых і заслужаных тэатральных калектываў краіны. Мінчане і госці сталіцы ўбачылі спектаклі «Чайка», «Дні Турбіных», «Аношкія», «Юпіцер мяцежца», «Акрамя таго, артысты тэатра выступалі перад калектывам мінскіх трактаразаводцаў, сталічнымі журналістамі, двойчы — перад сельскімі працаўнікамі і воінамі Мінскага гарнізона. На спектаклях і канцэртах пачывала каля 23 тысяч гледачоў.

У ПЕРШЫНЮ ў Казахстане выступіў беларускі эстрадны ансамбль «Песняры». Гледачы — студэнты, будаўнікі, гарнякі, школьнікі — слухалі і пановаму «адкрывалі» для сябе беларускія песні. Артысты ашчадна ставяцца да нацыянальнага фальклору, тонка адчуваюць паэтыку беларускай песні. Казахскія слухачы выказалі «Песнярам» вялікую падзяку.

КАЛЯ дваццаці гадоў існуе ў вёсцы Покрышава Слуцкага раёна драматычны калектыв. У яго рэпертуары — спектаклі «Несцерка» па п'есе В. Вольскага, «Трыбунал» А. Макаёнка, «Дзівосы на калёсах» П. Данілава.

Гэтымі днямі самадзейныя артысты паказалі сваю новую работу — спектакль па п'есе Янкі Купалы «Прымакі». Памайстэрску выканалі ролі трактарыст калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уладзімір Цішкевіч, інжынер Покрышайскага вытворчага ўчастка Слуцкага кансервацыйнага завода Ніна Таболіч і іншыя. Цяпер гурткойцы рыхтуюцца да выезду ў суседнія калгасы імя Дзяржынскага.

«Рассвет» і іншыя гаспадаркі раёна.

ВЕЧАР савецка-польскай дружбы, прысвечаны творчасці Шапэна, адбыўся на іжынерна-педагагічным факультэце Беларускага політэхнічнага інстытута. У госці да студэнтаў прыйшлі консул ПНР у Мінску Казімір Мацельковіч, аташэ консульства Данута Стаховіч.

Старшы выкладчык інстытута Г. Гляйхенгауз расказаў аб творчасці вялікага польскага кампазітара-патрыята Ф. Шапэна. Сваімі ўражаннямі аб пазедках у Польскую Народную Рэспубліку падзялілася салістка Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР, народная артыст-

ка СССР Т. Ніжнікава. Затым адбыўся канцэрт з твораў Шапэна, Веняўскага і беларускіх кампазітараў.

МАСТАЦКАЯ выстаўка «На варце Радзімы» адкрылася ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. У яе экспазіцыі — больш за 160 работ беларускіх майстроў жывапісу, графікі, скульптуры. Палотны, графічныя лісты, скульптурныя работы адлюстроўваюць падзеі грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, узяўляюць вобразы палкаводцаў Савецкай Арміі, Герояў Савецкага Саюза. Многія творы прысвечаны мірным будням савецкіх воінаў.

Сцэна з оперы «Міндзія» грузінскага кампазітара А. Тактакішвілі, нядаўна пастаўленай на сцэне беларускага опернага тэатра. НА ЗДЫМКУ: МЗІЯ — заслужаная артыстка БССР І. ШЫКУНОВА, МІНДЗІЯ — артыст М. ГАЛКОЎСКІ.

Фота У. КРУКА.

МЫ СЯДЗЕЛІ з дзядзькам Адамам на яловых лапках ля невялічкага цяпельца на ўзлеску, дзе невысокія замеценыя кусты ядлоўцы і рэдка параскіданыя елачкі. Дзядзька стаміўся, а таму — трэба адпачыць, хоць яшчэ не прайшло і паўдня і поле пад сонцам свеціцца невыносна чыста і ярка. У далёкіх лагчынах прыпала да снегу тоненькая, шэрая, як дымок дзядзькавай самакруткі, марозная смуга. І не адчуваецца сонечнай цеплыні ў паветры, якое быццам застыла ад марозу і стала невідочным празрыстым ільдом.

Мы «вытупалі» ўсё ж аднаго зайца на замеценым снегам балотцы. Шарак вялікі, і падстрэліў яго дзядзька не так і зблізку.

Дзядзька курчыць самакрутку — доўгую і тоўстую, на цэлую гадзіну хопіць дыміць. Я зайздросчу яму, таму, што ён памятае паляванні і на мядзведзя, і на ваўка, і на рысь, і што ёсць яму што ўспомніць зараз.

— Скура пачнуцца ў зайцоў вяселлі, будуць выбрыкваць па полі.

Дзядзька з нейкім шкаданнем паглядзіў шкуру звярка, што ляжыць побач.

— Дзядзька, а што вам самае цікавае запомнілася? Самы лепшы ваш трафей, як гаворыцца?

Дзядзька паглядзеў удалеч, быццам думае, гаварыць ці не.

— Гадоў мо восем назад тое было. Недзе такою парою я раз, мароз толькі яшчэ мацнейшы ціснуў, іней быў густы, ту-

ман, ад якога аж стыне ў грудзях. На раницу толькі брэзся. Ціха, мёртва, і я ў гэтым марозным тумане, і поле навакол, толькі далёка відаць засыпаны снегам лес і на ім барвовыя водсветы.

І нібы заблудзіўся хто ў гэтым полі, і ўсё далёка ў тумане — «оу-ля-я!», «оу-ля-я!».

ЗИМОВЫЯ ЛЕБЕДЗІ

І голас такі адзінокі, і нібы не з зямлі чуецца, а з неба аднекуль. І другі азваўся — «оу-ля-я!» «оу-ля-я!» — толькі больш хрыплы, але з гэткаю ж распачку і адчаем.

Па мне аж мурашкі пабеглі, стаю на ўзгорку, па баках азіраюся, а нікога не відаць, толькі гэтыя даўняныя, самотныя галасы, і цішыня, і холад.

І неспадзеўкі зусім непадалёк вынырнулі з туману чатыры вялікія птушкі, стомлена, павольна варушаць крыламі. Заўважылі мяне, убок шархануліся, крыху вышэй падняліся і канулі ў тумане. А я і зараз памятаю, як цяжка ім было махаць крыламі, якія яны нетутэйшыя былі, чыстыя... Як

чалавечыя душы.

Дзядзька кінуў недакурак у вогнішча.

— А што далей?

— Нічога. Скажаў быў старою дома, дык тая напусцілася, што надумаўся людзей смяшыць, як Палікар Бараноўскі, у якога за Азернаю гарою арабскія коні пасвіліся. І праўда, адкуль тут тыя лебедзі? А што чалавечыя душы, то скажучь, зусім Адам здзяцінеў... Пасля то я чуў, што ўцяклі тыя птушкі з нейкага там запарку.

Праз тыдзень ці што пасля таго знайшоў я на Імшанцы, там, дзе вада не замярзае, зацарушаны снегам белы пух. Зразумеў — ліса ўпасвіла птушак. Лісу тую я дабраў усё-такі, злосць мяне на яе ўзяла.

Дзядзька падняўся, закінуў за плечы здабычу, пачапіў уніз стваламі сваю старэнькую стрэльбу.

— Ты пахадзі яшчэ, можа, вытупаеш што, а я дадому пайду, не буду замінаць табе. Пакуль я дакляпаю...

— Ды што там, пойдзем разам.

Мне і на самай справе не хацелася больш нікуды ісці.

Ды я ўсё ж застаўся, засыпаў снегам шэрае і цёплае вуголле нашага цяпельца, заклаў у ствалы набоі, і калі адышоўся ад лесу, убачыў з пагорка, як паволі ішоў па бясконцым снежным полі чалавек, у якога лепшым успамінам з перажытага былі вялікія і чыстыя, як чалавечыя душы, птушкі, лебедзі, якіх ён бачыў адзін толькі раз.

Алесь ЖУК.

ПОРТ ТРАДЫЦЫЙНЫ ТУРНІР БАКСЁРАЎ

Сталіца Беларусі з 22 па 27 лютага прымала ўдзельнікаў традыцыйнага IV міжнароднага турніру баксёраў на прыз Мінскага палаца спорту.

У спарборніцтвах, папулярнасць якіх расце з года ў год, прынялі ўдзел спартсмены Бірмы, Венгрыі, Ірака, Польшчы, Румыніі, Фінляндыі, Чэхаславакіі, Югаславіі, СССР і Беларусі.

Галоўная мэта турніру — агляд рэзерваў. І таму большасць яго ўдзельнікаў — маладыя баксёры, якім яшчэ не хапае вопыту сур'ёзных міжнародных сустрэч. «Ведаючы аб тых поспехах, якіх дабіліся многія пераможцы мінулых мінскіх турніраў на еўрапейскім і алімпійскім рынгах, мы хацелі б такога зайздроснага лёсу і нашым хлопцам», — сказаў перад пачаткам спарборніцтваў кіраўнік чэхаславацкай дэлегацыі Уладзіслаў Спурні.

Праўда, на сёлетнім турніры зарубежныя баксёры выступілі не зусім удала: толькі трое з іх праблілі ў фінал. І ўсё ж, як лічаць кіраўнікі замежных дэлегацый, нават для тых, хто пацярпеў паражэнне, мінскі турнір, як і папярэднія, стаў значным этапам у іх спартыўнай біяграфіі.

А дамініравалі на рынку савецкія спартсмены. Асабліва паспяхова выступілі майстры скураной пальчаткі нашай рэспублікі. У фінал трапілі 10 беларускіх баксёраў. З іх пераможцамі турніру сталі Э. Дубоўскі, У. Пралоўскі, М. Кавалёў, В. Сакалоў, А. Скірпічнікаў і В. Пачагухін.

Удзельнікі турніру не

толькі высвятлялі адносіны на рынку. У вольны час яны мелі магчымасць пазнаёміцца з беларускай сталіцай. Якое ж уражанне гасцей аб Мінску і мінчанам?

Уладзіслаў Спурні адказаў на пытанне па-руску:

— Мінск — цудоўны горад, а мінчане — гасцінныя гаспадары.

Высветлілася, што нарадзіўся У. Спурні на Палтаўшчыне. Калі ён быў яшчэ маленькі, бацька вырашыў вярнуцца з сям'ёй на сваю радзіму, у Чэхаславакію. І цяпер упершыню за шмат гадоў Уладзімір пачуў мову, так падобную на тую, што была роднай для яго маці.

— Мінск сустрэў нас, як і належыць вялікаму сябру, — сказаў трэнер зборнай Бірмы У Цін Аун. — Нам прыемна было адчуць беларускую дружалюбнасць. Спадзяюся пабыць у вашым горадзе яшчэ раз.

І мы таксама гаворым нашым гасцам: «Да пабачэння. Да сустрэчы ў будучым годзе!».

Прызны атрымліваюць пераможцы.

Раіса АНУФРЫЕВА — работніца абмотачнага цэха магілёўскага завода «Электрарухавік» ў заводскай аранжарэі. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

У старажытнай «сталіцы» Палесся, горадзе над Пінай-ракой, які ўпершыню ўпамінаецца Нестарам у Іацьеўскім летапісу пад 1097 год, ад сёвай даўніны захавалася некалькі архітэктурных помнікаў. Сярод іх пачэснае месца займае Варварынская царква.

Царква Варвары — гэта колішні будынак бернардынскага касцёла. Ён быў закладзены з дрэва ў прадмесці Пінска Караліне гетманам Міхаілам Вішнявецкім і яго жонкай Кацярынай Дольскай у 1717 годзе. Праз нейкі час драўляны храм перастаў задавальняць патрабаванням і быў узведзены мураваны будынак, які існуе

і зараз. У XIX стагоддзі, па касацы пінскіх бернардынаў, яго прыстасавалі пад праваслаўную царкву.

Вырашаны ў стылі барока манументальны храм уяўляе сучэльны падоўжаны аб'ём з паўкруглай алтарнай часткай. Магутныя сцены, што нясуць цяжкія скляпенні, умацаваны моцнымі выступамі-лапаткамі. Цікава, што ў склепах сустракаецца плінфа — вузкая цэгла, якая выкарыстоўвалася ў будаўніцтве ў X—XIII стагоддзях.

Вонкавы выгляд храма гранічна просты. Лаканічная архітэктура, скульптурнасць вялікіх форм пабудовы ствараюць статычны і манументальны вобраз творца. Толькі

на галоўным фасадзе мы бачым ужыванне дэжору: неглыбокіх пілястр, ніш, паяскоў, крэповак і іншых элементаў аздабы.

Унутры храма прыцягвае ўвагу роспіс алтарнай сцяны ў тэхніцы грызайля (спосаб аднаколернага дэкаратыўнага жывапісу), які імітуе архітэктурныя формы. Ствараючы разнастайныя перспектывыя эфекты, роспіс значна ўзбагачае пластыку інтэр'ера гэтага цікавага збудавання.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: вонкавы выгляд і інтэр'ер Варварынскай царквы ў Пінску. Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ПНЕЎМАТЫЧНЫ КАМБАЙН

Высокую ацэнку спецыялістаў атрымала пнеўматычная селякка канструкцыі аспіранта Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі К. Курыловіча.

Машина прызначана для перадпасаўной апрацоўкі і пратручвання насення, а таксама для слябы збожжавых, зернебабовых і іншых культур, унясення мінеральных угнаенняў, прыгатавання глебы. Як паказалі выпрабаванні, падглебавае безрадкова слябу пры дапамозе гэтай селяккі забяспечвае павышэнне ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур на 8—15 працэнтаў.

ГУМАР

Адзін кампазітар растлумачвае прыгожым дамам:

— Гавораць, геніяльнасць — гэта хвароба.

Тут падышоў Кіндзюліс і сказаў:

— Вам апасацца няма чаго, вы выглядаеце зусім здаровым.

Да домакіраўніка прыбегла задыханы жыхар.

— Калі ідзе дождж, мой пакой залівае вадой. Ці доўга гэта яшчэ будзе працягвацца?

Тут падышоў Кіндзюліс і сказаў:

— Адкуль яму ведаць? Ён жа не метзаролаг.

У кафэ сядзяць двое.

— Вось час, які я больш за ўсё люблю, — сказаў адзін.

— Чаму?

Тут падышоў Кіндзюліс і сказаў:

— Таму што позна ўжо вяртацца на работу, але яшчэ рана ісці дамоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Зак. № 270.